

lată relevant, instituție acreditată, servicii medicale de calitate, orientarea spre profit, experiență profesională înaltă, conlucrare internațională în domeniu, prezența personalului cu grade didactice și titluri științifice, implementarea inovațiilor tehnologice, materiale și de produs, diversificarea și actualizarea tipurilor de servicii stomatologice, înregistrarea efectului economic pozitiv etc.

Printre cele mai relevante puncte *cu semnificație negativă* menționate de respondenți se numără: inițiative inovaționale modeste ale antreprenorilor-stomatologi pentru noi afaceri, posibilități limitate de finanțare externă, abilități de inovare și gândire managerială bazate pe practici proprii, lipsa practicării metodelor inovaționale de comunicare și colaborare internațională, motivația financiară slabă a angajaților de a se adapta climatului inovațional, interesul scăzut pentru colaborările internaționale și activitatea de proiect inovațional, lipsa reglementării normative a scopurilor activității inovaționale – caracteristicile în expresie numerică ale potențialului inovațional, interesul scăzut în organizarea și efectuarea cercetărilor de marketing.

Dintre factorii din mediul extern *cu semnificație pozitivă*, ce condiționează dezvoltarea inovațiilor în serviciul stomatologic au fost nominalizați: cererea mare pe piață, parteneriate de cercetare autohtone și internaționale, acreditarea instituțiilor stomatologice după standardele de calitate europene, armonizarea legislației RM cu legislația UE în domeniu, dezvoltarea pieței inovaționale în domeniu, formarea abilităților manageriale în cadrul instituțiilor de învățământ superior sau specializate, colaborarea cu AȘM, AITT, UIMSP (Uniunea Instituțiilor Medico-Sanitare Private din Republica Moldova), membru al Uniunii Europene a Spitalelor Private, IP USMF Nicolae Testemițanu, contracte avantajoase cu furnizorii de dispozitive medicale.

Dintre factorii din mediul extern *cu semnificație negativă* au fost menționați: gradul mare de incertitudine, volumul mare de cheltuieli și eficacitatea comercială redusă a inovațiilor, concurența acerbă de pe piața serviciilor medicale, efecte negative de mediu sociocultural (educația slabă privind sănătatea cavității bucale), conjunctura internațională nefavorabilă, instabilitatea economică, existența barierelor (insuficiența resurselor financiare, materiale, tehnologice și informaționale) în procesul de inovare.

Concluzii

1. Liberalizarea serviciilor stomatologice într-un procent considerabil este dovada necesității implementării inovațiilor.

2. Cadrele medical-manageriale din țară care participă la implementarea inovațiilor în domeniu se evidențiază printr-un nivel înalt de competență, vizibilitate națională și internațională.

3. Uniunea Instituțiilor Medico-Sanitare Private din Republica Moldova promovează și protejează interesele economice, profesionale și juridice ale instituțiilor medicale private.

4. Majoritatea instituțiilor stomatologice publice sau private sunt caracterizate de lipsa unui algoritm decizional privind inovațiile.

5. Acreditarea instituțiilor stomatologice, atât publice, cât și private, conform standardelor de calitate internaționale constituie o premisă de aliniere a serviciului stomatologic la exigențele internaționale și de implementare a celor mai bune practici.

6. Preocupările pentru calitatea serviciilor stomatologice și creșterea calității vieții populației în contextul armonizării legislației R. Moldova cu legislația UE va stimula activitatea inovațională specifică domeniului.

7. Implementarea strategiilor inovaționale va asigura: stimularea activităților de inovare, crearea unei baze de date a inovațiilor și dezvoltarea mecanismului de planificare și organizare a activității de inovare în domeniu.

Cuvinte-cheie: analiza SWOT, serviciu stomatologic, inovare, internaționalizare

■ CZU: 616.12-008.331.1-052(478)

EVALUAREA CUNOȘTINTELOR PACIENȚILOR CU HIPERTENSIUNE ARTERIALĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA CU PRIVIRE LA PROPRIA BOALĂ

*Alexandra ȚOPA, Ileana GUȘILĂ,
Svetlana MAXIMCIUC, Natalia ZARBAILOV,
¹IP Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie
Nicolae Testemițanu*

Introducere

Hipertensiunea arterială (HTA) este o problemă majoră de sănătate în întreaga lume, precum și în Republica Moldova, prevalența acesteia crescând în fiecare an [1]. Tensiunea arterială înaltă este cauza a circa 62% de accidente cerebrovasculare și 49% de evenimente acute cardiace, complicații care ar putea fi prevenite prin controlul adecvat al tensiunii arteriale [2]. Cu toate acestea, 27% din pacienții cu HTA din Republica Moldova sunt neaderenți la tratament [3]. Studiile anterioare au arătat că cunoașterea bolii de către pacienții cu HTA crește rata celor aderenți la tratament [4].

Material și metode

Studiul a inclus 73 de pacienți cu HTA, care au venit la consultația medicului de familie în perioada

23 mai – 6 iunie 2019 și au completat un chestionar de evaluare a cunoștințelor cu privire la propria boală. Colectarea datelor s-a desfășurat în șase centre de sănătate (CS) și un oficiu al medicului de familie. Datele au fost prelucrate în programul *Microsoft Excel*. Adăugător, au fost colectați indicatorii statistici privind numărul pacienților cu HTA aflați în evidența instituțiilor medico-sanitare menționate la începutul anului 2019.

Rezultate obținute

Rata medie a pacienților cu HTA din numărul populației adulte în instituțiile vizate este de 19,43%, cea mai înaltă rată fiind atestată în CS Soroca – 23,55%, iar cea mai joasă în CS Moscovei – 12,47%. Jumătate din pacienții chestionați (36 sau 49%) își măsoară tensiunea arterială ocazional, mai puțini (32 sau 44%) monitorizează zilnic valorile tensiunii arteriale. Doar 8 (11%) persoane cunosc factorii de risc ai HTA. Cei mai cunoscuți factori de risc pentru HTA de către pacienți sunt: stresul, recunoscut de 63 (86%) din ei, hipertensiunea arterială la unul sau la ambii părinți – 45 (62%), greutatea în exces – 34 (47%). Fumatul ca factor de risc pentru HTA nu este cunoscut de 56 (77%) pacienți, iar 47 (64%) nu știu că alimentele sărate în exces ar fi unul dintre factorii ce provoacă apariția și menținerea HTA. Majoritatea bolnavilor cunosc că accidentul vascular cerebral și infarctul miocardic acut pot fi complicații ale HTA – respectiv 55 (79%) și 58 (75%) persoane. Cu toate acestea, 5 (7%) pacienți nu cunosc nimic despre complicațiile HTA.

La întrebarea "Care este efectul tratamentului hipertensiunii arteriale cu medicamente luate în fiecare zi?", 60 (82%) pacienți au răspuns că starea de sănătate s-a îmbunătățit, iar 8 (11%) nu au simțit careva modificări. Răspunsurile la întrebările despre cunoștințele referitoare la controlul nemedicamentos al HTA au arătat că 44 (60%) persoane știu că alimentația echilibrată este o metodă de control al HTA. Totodată, 43 (59%) din nu cunosc că exercițiile fizice pot fi o metodă de control al valorilor tensiunii arteriale, iar 57 (77%) nu cunosc că evitarea fumatului este o metodă eficientă de control. La întrebarea "Credeti că ați avea nevoie de un ghid sau îndrumar (pe hârtie) cu informație relevantă despre HTA?", 49 (67%) din pacienții chestionați au răspuns că au nevoie, 16 (22%) nu știu dacă au nevoie și 8 (11%) au menționat că nu au nevoie.

Discuții

Conform rezultatelor obținute, s-a dovedit că pacienții cu HTA din lotul studiat au cunoștințe incomplete cu privire la propria boală, îndeosebi în ceea ce privește factorii de risc și metodele de tratament nemedicamentos. Este demonstrat că nerespectarea unui mod de viață sănătos reduce eficacitatea

tratamentului medicamentos, prin urmare scade încrederea pacienților în eficacitatea tratamentului antihipertensiv în general. Studiul confirmă datele literaturii, din care reiese că 8 din 10 pacienți solicită informații detaliate cu privire la propria boală [5, 6].

Concluzii

Evaluarea cunoștințelor unui grup de pacienți cu hipertensiune din Republica Moldova cu privire la propria boală a demonstrat că anume cunoștințele lor despre factorii de risc și complicațiile hipertensiunii arteriale sunt incomplete, fapt ce duce la o subapreciere a importanței tratamentului, în general, și a celui nemedicamentos, în special. Totodată, majoritatea pacienților (69 sau 95%) cunosc că tratamentul medicamentos zilnic este o metodă de control al tensiunii arteriale, dar nu știu care sunt metodele de control nemedicamentos al tensiunii arteriale.

Astfel, pot fi recomandate revizuirea și actualizarea materialelor informative și educaționale existente pentru pacienții cu hipertensiune arterială cu scop de ridicare a nivelului de cunoștințe cu privire la propria boală.

Cuvinte-cheie: hipertensiune arterială, cunoștințele pacientului, informare

Bibliografie

- Dorans K., Mills K., Liu Y. and He J. Trends in Prevalence and Control of Hypertension According to the 2017 American College of Cardiology/American Heart Association (ACC/AHA) Guideline. In: *Journal of the American Heart Association*, 2018, nr. 7(11). [online] <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29858369> [accesat 3 iulie 2019].
- Ministerul Sănătății al Republicii Moldova. *Hipertensiunea arterială la adult. Protocol clinic național (PCN-1)*. Chișinău, 2016, p. 8. [online] http://89.32.227.76/_files/15279-PCN-%2520HTA%2520%252B%2520FA%2520%2528finalizat%2529.pdf [accesat 3 iulie 2019].
- Kempers J. (2018). Policy Brief (rezumat) către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale: *Evaluarea economică a serviciilor aferente hipertensiunii arteriale din Moldova*. Proiectul "Viață Sănătoasă Moldova", Centrul Elvețian de Sănătate Internațională.
- Raheem R., Taiwo A. and Oye G. Awareness of hypertension and its impact on blood pressure control among elderly Nigerians: report from the Ibadan study of aging. In: *Pan African Medical Journal*, 2017, nr. 27. [online] <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5579467/> [accesat la 24 iunie 2019].
- Miller S.M., Mangan C.E. Interacting effects of information and coping style in adapting to gynecologic stress: should the doctor tell all? In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 1983. [online] <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/6886967> [accesat la 3 iulie 2019].
- Deber R.B. Physicians in health care management: 8. The patient-physician partnership: decision making, problem solving and the desire to participate. In: *Canadian Medical Association Journal*, 1994, pp. 423–427. [online] <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1337094/> [accesat la 3 iulie 2019].